

Església de Sant Martí d'Albars

Sant Martí d'Albars

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Nucli de Sant Martí. Sant Martí d'Albars
Emplaçament A 600 metres per pista asfaltada a llevant de la carretera BV-4342, punt quilomètric 5'000

Coordenades:

Latitud: 42.0279
Longitud: 2.07408
UTM Est (X): 423351
UTM Nord (Y): 4653289

Classificació

Número de fitxa 08225 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Barroc Neoclàssic
Segle XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari Sí, IPA. 23723
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic. c/ Santa Maria, 1. 08500. Vic
Autoria de la fitxa Marta Homs i Jordi Compte
Data de registre de la fitxa: dj., 21/09/2006 - 02:00

Descripció

L'església parroquial de Sant Martí d'Albars es troba emplaçada a 600 metres a llevant de la carretera que travessa el terme municipal, articulant el nucli de població de Sant Martí d'Albars.

És un edifici d'estil barroc-neoclàssic de mitjanes dimensions constituït per una nau i un campanar de torreta i construït amb murs de maçoneria de pedra irregular i arrebossat, deixant a la vista les canonades de pedra de grans carreus treballats i l'emmarcament de les principals obertures.

La façana principal amb coronament campaniforme està orientada a l'oest i queda dominada per un gran portal d'arc rebaixat adovellat i brancals de pedra amb fines motllures. A la dovella central hi ha un escut llis de pedra, en relleu. Sobre el portal hi ha una fornícula de quart d'esfera que presenta una repisa motllurada. A la part central hi domina un rosetó de mitjanes dimensions emmarcat amb pedra de fines motllures, i a la part superior s'hi obre un petit òcul també emmarcat amb pedra.

De la façana sud arrenca el campanar de torreta que presenta una planta quadrangular i murs de maçoneria de pedra parcialment arrebossats amb les cantonades diferenciades de grans carreus treballats. La part superior del campanar, reformat modernament, delimitat entre dues impostes de pedra, presenta els murs amb aparell de carreus ordenats en filades regulars i un allargat ull coronat amb arc de mig punt s'obre a cada banda del campanar deixant veure les campanes, situades als ulls nord i sud. En l'ull oest hi ha ubicat un modern rellotge que dona l'hora als veïns del nucli. Corona el campanar una balustrada de pedra. A la resta de la façana hi destaca una finestra a l'extrem esquerre emmarcada amb pedra bisellada i protegida per una reixa de ferro forjat. La banda dreta del campanar queda dominada per un cos que sobresurt perpendicularment amb dos contraforts a la part superior. D'aquest cos en surt una escala de graons de pedra que condueix a la porta d'accés del campanar situada a un nivell superior.

La façana est que correspon a la zona de l'absis carrat només presenta una petita finestra a la part superior i dues finestres a la dreta que il·luminen la sagristia, una amb forma d'espitllera i l'altra apaïxada emmarcada amb monòlits de pedra bisellada i protegida per una reixa de ferro forjat. La façana nord presenta una teulada a nivell inferior d'una sola vessant i dos estrets contraforts a la seva part superior. S'hi observa una cantonada diferenciada integrada al mur i dues finestres emmarcades amb pedra treballada, una a nivell inferior actualment tapiada amb una reixa de ferro forjat, i una finestra a sobre, de menors dimensions emmarcada amb monòlits de pedra i protegida amb un estripagats de ferro forjat. S'adossa a aquesta façana la rectoria que s'estén en sentit perpendicular.

Antigament, l'església comptava amb dos retaules, el retaule major pintat per Joan Gascó l'any 1527, i un altre pintat per Jaume Gener l'any 1555. Actualment aquests retaules no s'han conservat.

Observacions:

Tradicionalment el topònim reflectit al llarg de la documentació s'alterna entre dues formes: Sant Martí del Bas i Sant Martí d'Albars. A la documentació antiga, però, apareix sempre la forma de "Albas" (905), "Albares" (988) o "Alabars" (1067); tot i que fins a mitjans del segle XI coexistí amb un altre nom, "Medians", que significaria terreny intermedi entre dues aigües, doncs Sant Martí d'Albars es troba situat entre la riera Gavarresa i la riera Lluçanès. No serà fins al segle XVII que es trobarà la variació de Sant "Martí del Bas", com a forma deformada de l'original.

Història

L'Església de Sant Martí d'Albars es trobava dins l'antic terme del castell de Lluçà. Inicialment fou una sufragània de Santa Maria de Lluçà i posteriorment en va esdevenir independent com a parròquia, caràcter que ha conservat fins a l'actualitat. L'existència de l'església es documenta l'any 905 en l'acta de consagració de l'església de Santa Maria de Lluçà, en la qual el bisbe de Vic vinculà a l'església consagrada diverses esglésies, entre les quals es troba la de "Sancti Martini de Medians sive de Albars et suo sacerdote". Sembla que se'n va independitzar a finals del mateix segle X, i l'església va ser refeta al segle XII. Al llarg d'aquest segle, per deixes dels senyors de Lluçà i altres terratinents, passà a dependre en gran part del monestir de

Lluçà. El monestir hi tenia una batllia de sac, de la qual depenien els masos del Prat, el Parer, l'Almató i Fumanya. En una llista anterior al 1154, però, ja consta una parròquia de Albers o Albars. Aquest fet es confirmà en un document de l'any 1161 on hi consta la parròquia de "Sancti Martini de Albars". L'edifici antic degué perdurar fins al segle XVIII, que fou substituït per l'actual de tipus barroc neoclassicista, situat prop de la rectoria, i que conserva una imatge de Santa Maria, dita antigament de les Dones o de la Bona Sort, imatge de tradició romànica.

L'església de Sant Martí d'Albars va patir els estralls produïts pel moviment anticlerical dels Republicans. Així ho certifica un document que enumera els danys causats a l'església de Sant Martí d'Albars durant el domini republicà. En aquest document es certifica la destrucció de la pila baptismal, l'altar major, sis altars laterals de fusta, vint-i-quatre imatges (talles de fusta), així com diferents objectes litúrgics i varies pintures antigues sobre taula situades a l'altar de la Mare de Déu de la Bona sort, a les que se'ls hi atribuïa un valor artístic molt alt. És per aquest motiu que cal suposar que els retaules del segle XVI de Joan Gascó i Jaume Gener van ser destruïts en aquesta època.

Bibliografia

AADD, Catalunya Romànica. Osona. Volum II, Enciclopèdia Catalana, S.A, 1984

AADD, Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, 1993.

AADD, Sant Martí d'Albars. Tal com érem, tal com som, Cal Siller, 2005

Arxiu Municipal de Sant Martí d'Albars, Daños causados en la Iglesia de San Martin del Bas durante el dominio rojo (document solt).

MOLERA-FABRÉ, Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Sant Martí d'Albars, Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1984

